

Konsekvensutredning med anledning av ändrad föreskrift om merkostnadslån för försäkring vid utlandsstudier m.m.

1. Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) kan idag lämna merkostnadslån för kostnader för en personförsäkring vid studier som helt eller delvis är förlagda i utlandet. CSN har sedan 1990, som en service till studerande utomlands, upphandlat en försäkringslösning anpassad utifrån de behov som funnits för gruppen utlandsstuderande. Den studerande har möjlighet att ansöka om merkostnadslån för denna försäkring direkt via sin ansökan om studiemedel.

CSN har beslutat att upphöra med att upphandla en särskild försäkringslösning, och med att förmedla försäkringar mellan studerande utomlands och en särskild försäkringsgivare från den 1 januari 2016. CSN föreslår dock att studerande som söker studiemedel för utlandsstudier även fortsättningsvis ska ha möjlighet att få merkostnadslån för försäkringskostnader. CSN föreslår därför nya föreskrifter om merkostnadslån för försäkringskostnader.

De nya föreskrifterna innebär att CSN fastställer ett högsta belopp per vecka som får lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader. Detta högsta lånebelopp föreslås vara olika högt beroende på inom vilket geografiskt område studierna ska bedrivas. Det högsta lånebeloppet för varje geografiskt område föreslås knytas till prisbasbeloppet för att följa kostnadsutvecklingen i samhället. Merkostnadslånet ska kunna lämnas för de veckor som den studerande uppbär ordinarie studiebidrag och lån. Beräkningen av det högsta belopp som merkostnadslånet ska kunna lämnas för, har gjorts med utgångspunkt i olika försäkringsgivares premier för utlandsstudieförsäkringar. Det högsta lånebeloppet kommer att bli något högre än vad det maximala lånebeloppet uppgår till idag.

CSN har vidare uppmärksammat att nämndens allmänna råd om särskilda skäl för utbetalning av studiemedel på annat sätt än månadsvis i förskott införda i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel bör få en annan utformning för att tydliggöra förutsättningarna när det finns särskilda skäl att betala ut studiemedel per termin eller läsår i förskott. På så sätt blir reglerna mer transparenta och förutsebara.

Utbetalning av studiemedel i form av merkostnadslån får vid utlandsstudier, enligt 16 kap. 4 a § CSNFS 2001:1, betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. Studiemedel får även betalas ut på annat sätt om det finns särskilda skäl. Av allmänna råd bör framgå att om den studerande kan visa att han eller hon exempelvis har höga

CSN huvudkontoret

inledande levnadskostnader bör det finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad.

2. Bakgrund och problembeskrivning

2.1 Merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier

CSN har, vid sidan av sin kärnverksamhet med ut- och inbetalning av studiestöd, historiskt bedrivit viss studiesocial verksamhet. CSN har t.ex. tidigare ansvarat för att teckna en kollektiv personskadeförsäkring hos Kammarkollegiet avseende studenter i Sverige, för statliga universitets och högskolors räkning. En del av denna studiesociala verksamhet innebär att CSN sedan 1990 har tagit ansvar för att skapa en försäkringslösning för utlandsstuderande. En försäkringslösning har upphandlats för att primärt möta det behov en student kan ha för en utlandsvistelse. Försäkringen täcker vissa kostnader till följd av akut sjukdom, olycksfall, läkarkostnader och egendomsskydd och den gäller för den tid man är i studielandet, dvs. även för tid utanför campus, vid kortare lov och ledigheter.

Studerande kan vid utlandsstudier ansöka om merkostnadslån för kostnaderna för en försäkring genom den försäkringslösning CSN har upphandlat, eller för sådan annan försäkring som den studerande själv väljer. Lån lämnas för en period om sex eller tolv månader och med högst ett belopp som beslutas av CSN efter förhandling med den försäkringsgivare som CSN har avtal med. Beloppen skiljer sig åt beroende på om studenten ska studera inom Europa eller i övriga världen. Studerande är inte bundna av att välja den avtalsförsäkring som CSN tagit fram, utan har möjlighet att låna ett kontantbelopp för annan försäkringslösning. Beloppet för sådan annan försäkring är begränsat till den nivå som den av CSN upphandlade försäkringen uppgår till.

Den av CSN senast upphandlade försäkringsgivaren för studerande utomlands är Gouda Reseförsäkring. Kontraktet med Gouda Reseförsäkring trädde i kraft den 1 juli 2011.

Cirka 34 500 personer¹ har de senaste åren beviljats studiemedel för utlandsstudier. År 2013 beviljades 6 634 studerande merkostnadslån för försäkringar och år 2014 beviljades 6 624 studerande merkostnadslån för försäkringar. Cirka 65 procent av de studerande som sökt merkostnadslån för försäkringskostnader har valt att teckna en försäkring via den upphandlade försäkringslösningen hos Gouda Reseförsäkringar.

CSN avser att fokusera sin verksamhet på vad som ingår i myndighetens nuvarande uppdrag från regeringen.² CSN anser att tillhandahållandet av en försäkring för utlandsstuderande ligger utanför myndighetens kärnverksamhet. Som ett led i detta beslutade CSN den 16 februari 2015 att inte längre erbjuda en upphandlad

¹ År 2013 beviljades 34 325 personer för utlandsstudier, år 2014 var antalet 34 655 personer.

² Se förordningen ([2007-1071](#)) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden samt [Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Centrala studiestödsnämnden](#).

försäkringslösning³. Beslutet medför att nuvarande avtal med Gouda Reseförsäkring upphör att gälla den 31 december 2015.

Enligt CSN:s nuvarande föreskrifter om merkostnadslån för försäkringskostnader lämnas merkostnadslån med högst det belopp som har beslutats av CSN efter förhandling med den försäkringsgivare som CSN har avtal med. Vidare framgår att lån i vissa fall kan betalas direkt till den försäkringsgivare som CSN har avtal med. CSN:s beslut att inte längre tillhandahålla en särskild försäkringslösning, medför därför behov av ändrade föreskrifter.

2.2 Utbetalning av studiemedel på annat sätt än månadsvis i förskott

Riksdagen och regeringen beslutade om ändringar i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) för att göra det lättare att finansiera studier utomlands. CSN gjorde med anledning av dessa förändringar följändringar i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) som trädde i kraft den 1 juni 2015.

Vid behandlingen av ansökningar om studiemedel efter ikraftträdandet av ändringarna har CSN uppmärksammat att de allmänna råd som gäller utbetalning av studiemedel i förskott vid studier i Sverige och de föreskrifter som gäller utbetalning av studiemedel för utlandsstudier har kommit att skilja sig åt. Avsikten har dock hela tiden varit att möjligheterna att få utbetalning av studiemedel i förskott ska vara desamma oberoende om det är fråga om utlandsstudier eller studier i Sverige. CSN anser därför att de allmänna råden bör förtydligas och kompletteras.

3. Överväganden

3.1 Ändring av föreskrifter för merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier

3.1.1 Utgångspunkter

CSN:s förslag: Det ska även fortsättningsvis finnas ett särskilt merkostnadslån, som är avsett att täcka den studerandes kostnader för försäkring vid utlandsstudier.

Merkostnadslån för försäkringskostnader ska kunna lämnas med ett belopp som motsvarar den studerandes kostnader för försäkring vid utlandsstudier, men högst med ett visst belopp per vecka (veckobelopp). Det högsta beloppet ska täcka normala försäkringskostnader, kopplas till prisbasbeloppet och anges i föreskrifter.

Det högsta belopp som får lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader ska differentieras, och olika högsta veckobelopp ska gälla för olika geografiska områden.

Lånet ska endast kunna lämnas under veckor då den studerande uppbär både ordinarie studiebidrag och studielån.

³ CSN dnr 2011-5114-5924

3.1.1.1 Ett särskilt merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier

CSN har beslutat att upphöra med att förmedla nya försäkringar mellan studerande utomlands och en särskild försäkringsgivare från och med den 1 januari 2016. CSN skulle därmed kunna ta bort den specifika bestämmelse som reglerar merkostnadslån för försäkringskostnader. Utgångspunkten skulle då vara att ordinarie studiemedel och övriga merkostnadslån skulle kunna täcka även försäkringskostnader. Ett försäkringsskydd är dock viktigt för utlandsstuderande. Försäkringskostnaden kan ofta vara en relativt betydande enskild kostnad. Avsaknaden av ett riktat merkostnadslån skulle kunna innebära att fler studenter underlåter att teckna en utlandsstudieförsäkring, med risk för stora kostnader och avbrutna studier vid olycksfall och liknande händelser. Lagstiftaren har dessutom så sent som 2013 uttalat att merkostnadslån även fortsättningsvis bör kunna lämnas för bl.a. försäkringskostnader.⁴ CSN bedömer därför att det även framledes bör finnas ett särskilt merkostnadslån, avsett att täcka den studerandes kostnader för försäkringar vid utlandsstudier.

3.1.1.2 Merkostnadslån upp till ett visst högsta belopp

Nuvarande föreskrifter om merkostnadslån för försäkringskostnader innebär att den studerande som mest får låna ett belopp, som motsvarar den faktiska kostnaden för försäkringen. Merkostnadslån lämnas dessutom högst med ett belopp som motsvarar kostnaden för en försäkring som tecknas genom den försäkringslösning CSN har upphandlat. Samma konstruktion gäller för övriga merkostnadslån, som är avsedda att täcka andra typer av kostnader. Merkostnadslån lämnas då som mest för sådana kostnader den studerande har, men samtidigt högst med ett visst på förhand definierat belopp. Dessa högsta belopp är väl tilltagna, för att täcka de normala kostnader som den studerande har. Syftet med konstruktionen är att möjliggöra studier, samtidigt som den studerandes skuldsättning och kostnaderna för studiestödssystemet begränsas. En lösning helt utan en bortre gräns, riskerar att verka kostnads- och därmed skulddrivande. CSN bedömer därför att ett nytt merkostnadslån för försäkringskostnader bör vara uppbyggt på samma sätt. Merkostnadslån för försäkringskostnader bör kunna lämnas med ett belopp som motsvarar den studerandes kostnader för en försäkring vid utlandsstudier, men samtidigt med högst ett visst belopp. Detta högsta belopp bör anges i föreskrifter, och vara avvägt så att det täcker normala försäkringskostnader.

3.1.1.3 Ett högsta lånebelopp per vecka

Idag lämnas merkostnadslån med ett högsta belopp, som är beroende på försäkringens giltighetstid. För en försäkring som gäller i sex månader lämnas högst ett visst belopp, och för en försäkring som gäller i tolv månader lämnas högst ett annat belopp. En alternativ lösning är att fortsätta med denna variant.

Försäkringsgivare erbjuder oftast försäkringar som är helt individuella, dvs. som gäller för exakt den tid som den studerande har behov av. Ett system där en studerande, som studerar utomlands under tre veckor, i praktiken kan låna samma

⁴ Studiemedel i en globaliserad värld, [prop. 2012/13:152](#), sid. 25.

belopp till sina försäkringskostnader som en studerande som studerar under sex månader innebär att vissa studenter skulle få låna mer än den verkliga kostnaden. Det högsta belopp som får lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader bör därför på något sätt anpassas till den tid den studerande bedriver studier. Av tydlighetsskäl och för att uppnå ett enkelt system föreslår CSN därför att merkostnadslån ska kunna lämnas med högst ett visst belopp per vecka (veckobelopp). En sådan lösning motsvarar också hur de flesta andra typer av merkostnadslån beräknas.

3.1.1.4 Ett lånebelopp som följer kostnadsutvecklingen i samhället

De högsta veckobelopp som ska kunna lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader kan regleras på olika sätt. Ett visst fast belopp kan anges direkt i författningstexten. Fördelen med en sådan lösning är att beloppet blir klart utläsbart direkt i föreskriftstexten. Beloppets storlek måste dock, med tanke på den allmänna kostnadsutvecklingen, kontrolleras och uppdateras med jämna mellanrum. Ett annat alternativ är att knyta beloppet till prisbasbeloppet.

Storleken på studiemedel, tilläggsbidrag, tilläggs lån samt merkostnadslån för utlandsstudier och för undervisningsavgifter beräknas med en procentsats av prisbasbeloppet. En beräkning kopplad till prisbasbeloppet även för merkostnadslån för försäkringskostnader skulle bidra till enhetlig hantering och öka förutsebarheten för studenter och skulle dessutom medföra att beloppen inte behöver justeras såvida inte en markant förändring på försäkringsmarknaden inträffar. Det högsta veckobelopp som kan lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader bör därför regleras i föreskrifter och anges som en procentsats av prisbasbeloppet. Med prisbasbeloppet avses prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

3.1.1.5 Ett högsta lånebelopp beroende av studieort

Idag lämnas merkostnadslån med olika belopp beroende på om den studerande ska bedriva studier inom EES eller övriga världen. Huvudskälet till att premierna varierar är att skadekostnaderna skiljer sig mellan olika regioner och länder. Att lämna samma lånebelopp oavsett var studierna kommer att bedrivas vore således en lösning som, beroende på vilken maxbeloppsnivå som väljs, antingen skulle medföra att studerande som reser till länder med hög försäkringspremie inte får full täckning för sin försäkring, eller att studerande som reser till länder med lägre försäkringspremie får en onödig skuldsättning. CSN bedömer därför att det högsta belopp som kan lämnas som merkostnadslån för försäkringskostnader även fortsättningsvis bör differentieras, så att olika högsta belopp gäller för olika geografiska områden.

3.1.1.6 Krav på ordinarie bidrag och lån

Merkostnadslån utgör ett komplement till ordinarie studiemedel. Studerande som endast uppbär ordinarie studiebidrag och som har kostnader för en försäkring, kan i första hand komplettera sina studiemedel med ordinarie studielån. CSN anser därför

att merkostnadslån för försäkringskostnader endast ska kunna lämnas under veckor då den studerande uppbär både ordinarie studiebidrag och -lån.

3.1.2 Praktisk utformning

CSN:s förslag: Merkostnadslån för försäkringskostnader ska vid studier inom EES och Schweiz, vid studier i USA respektive vid studier i övriga världen lämnas med högst:

EES och Schweiz: 0,40 procent av prisbasbeloppet per vecka

USA: 0,81 procent av prisbasbeloppet per vecka

Övriga världen: 0,54 procent av prisbasbeloppet per vecka

Merkostnadslån för försäkringskostnader ska, precis som tidigare, kunna betalas ut till den studerande i sin helhet i förskott innan studierna påbörjas.

CSN har bemyndigande att meddela föreskrifter om merkostnadslån enligt 3 kap. 14 § studiestödsförordningen (2000:655).

3.1.2 Metod för att fastställa försäkringskostnad.

3.1.2.1 Differentierat belopp beroende på inom vilket geografiskt område studierna bedrivs

De försäkringsbolag som tillhandahåller utlandsstudieförsäkringar tillämpar olika premier beroende på vilket land den studerande reser till. Huvudskälet till att premierna varierar är att skadekostnaderna skiljer sig mellan olika regioner och länder. CSN har därför bedömt att det högsta veckobeloppet bör vara olika beroende på var i världen studierna bedrivs.

En möjlighet vore att fortsätta som i dag, dvs. att fastställa olika högsta belopp för endast två geografiska områden, EES och övriga världen. I CSN:s undersökning av aktuella premiebelopp hos olika försäkringsbolag framkommer dock att premierna ofta skiljer sig åt mellan Europa, USA och resten av världen. CSN finner det därför motiverat att tillämpa tre olika lånekategorier beroende på inom vilket geografiskt område studierna bedrivs. CSN föreslår dessutom att det högsta beloppet för studier i Schweiz, bör vara detsamma som inom EES. CSN föreslår därför att tre olika högsta belopp ska gälla för studier inom EES och Schweiz, USA respektive övriga världen.

3.1.2.2 Vilket skydd bör en normal försäkringslösning innebära

CSN har bedömt att ett nytt veckobelopp ska täcka normala försäkringskostnader. CSN har därför undersökt det aktuella kostnadsläget för olika försäkringslösningar. Innan en sådan jämförelse kan göras, måste dock fastställas vilken typ av försäkring som normalt kan anses ge ett tillräckligt skydd för den studerande.

CSN har vid jämförelserna utgått ifrån att en försäkring måste gälla för hela den tid den studerande är i studielandet. De försäkringar som CSN har använt som underlag för att fastställa kostnaden för en normal försäkringslösning för de studerande har därför alla det gemensamt, att de även gäller under tid utanför campus, och under kortare lov och ledigheter. CSN anser vidare att en normal försäkring åtminstone måste ge rätt till ersättning vid nedanstående händelser:

- akut sjukdom,
- olycksfall,
- läkarkostnader,
- egendomsskydd.

Samtliga de försäkringar CSN har använt som underlag för att fastställa priset på en normal försäkring ger rätt till ersättning vid ovanstående händelser. Någon ingående jämförelse av vilka ersättningsbelopp olika försäkringslösningar innehåller, eller en närmare granskning av försäkringarnas eventuella ytterligare omfattning har emellertid inte gjorts.

3.1.2.3 Vad kostar en normal försäkringslösning

CSN har kontaktat olika försäkringsbolag vilka samtliga erbjuder utlandsstudieförsäkringar som uppfyller ovanstående minimikrav. Kostnaderna för en sex månaders försäkring som uppfyller minimikraven varierar enligt följande.

EES och Schweiz:	860 – 5 400 kr
USA:	1 596 – 9 000 kr
Övriga världen:	1 154 – 7 800 kr

Många utländska lärosäten, framförallt i USA, kräver att studerande har en sjukförsäkring för att kunna antas till studier vid skolan. Skolorna har i regel en egen försäkring som de studerande erbjuds att teckna. I USA har studerande, som har den av CSN upphandlade försäkringslösningen, i många fall kunnat åberopa denna som ett alternativ till skolans försäkring. I CSN:s beslut, som skrivs ut på flera språk, framgår idag om de studerande har tecknat den av CSN upphandlade försäkringen. En genomgång av kostnaden för försäkringar vid några av de amerikanska lärosätena där flest svenska studerande söker studiemedel visar att kostnaderna faller inom ett relativt brett spann, från ca 7000 kr/år till 16 500 kr/år. Omfattningen av det skydd som universitetsförsäkringarna erbjuder varierar. Normalt erbjuder dessa försäkringar ett mindre heltäckande skydd, än de försäkringar som erbjuds av svenska försäkringsgivare.

För att få visum till Australien är det ett krav för utländska studenter att ha en godkänd sjukförsäkring, Overseas Student Health Cover (OSHC), som täcker hela studietiden. Minimikostnaden för en student är i genomsnitt 437 AUD för 12

månader, vilket motsvarar 2 783 kr (2015).⁵ Svenska studenter, som tecknat den av CSN upphandlade försäkringen, är undantagna från kravet att teckna en OSHC.

3.1.2.4 Förslag till veckobelopp

CSN har gjort en beräkning av genomsnittskostnaden för en 12 månaders försäkringsperiod, med utgångspunkt i undersökningen av försäkringsbolagens premier för utlandsstudieförsäkringar som uppfyller vissa minimikrav.

Genomsnittskostnaderna uppgår till följande belopp.

EES och Schweiz:	6 997 kronor
USA:	12 206 kronor ⁶
Övriga världen:	9 618 kronor

Dessa kostnader har dividerats med antalet veckor som studier normalt sett pågår per läsår inom respektive område. Utgångspunkten har varit att studier bedrivs 40 veckor per år inom EES och Schweiz, 34 veckor i USA och 40 veckor per år i övriga världen. Kostnaden har därefter räknats om som en procentandel av prisbasbeloppet för 2016 (44 300 kronor).

Följande veckobelopp kan därför konstateras täcka normala försäkringskostnader:

EES och Schweiz:	0,40 procent av prisbasbeloppet per vecka
USA:	0,81 procent av prisbasbeloppet per vecka
Övriga världen:	0,54 procent av prisbasbeloppet per vecka

CSN föreslår därför att merkostnadslån för försäkringskostnader ska kunna lämnas med högst dessa belopp.

3.1.3 Tidpunkt för utbetalning av merkostnadslånet

Huvudregeln för utbetalning av merkostnadslån är att utbetalningar ska ske månadsvis. För att utbetalning av merkostnadslån ska kunna ske som en engångsutbetalning tidigast tre veckor före studiestart, måste den studerande visa att denne har behov av utbetalningen i förskott.⁷

⁵ <http://www.studyinaustralia.gov.au/global/live-in-australia/insurance> och <http://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/content/overseas+student+health+cover+faq-1#takeoutoshc>

⁶ En uträkning visar att ett genomsnitt av kostnaden för de amerikanska universitetsförsäkringarna är något lägre, än den genomsnittliga kostnaden för en svensk utlandsstudieförsäkring. Eftersom skyddet som erbjuds av universitetsförsäkringarna dessutom är mindre heltäckande, har kostnaden för dessa inte räknats med i sammanställningen ovan.

⁷ 16 kap. 4 och 4 a § CSNFS [2001:1](#).

Försäkringspremier betalas som huvudregel i förskott och idag betalar CSN ut merkostnadslånet för försäkringskostnader som en engångsutbetalning i förskott, eller om försäkring söks i efterhand, så fort det går.

Beträffande försäkring för utlandsstudier kan antas att studerande även fortsättningsvis behöver ett försäkringsskydd som omfattar även resan till och från studielandet. Det talar för att den studerande behöver betala åtminstone delar av premien innan studierna. Även det faktum att en försäkring oftast krävs för att få visum till studielandet, är en faktor som talar för att en engångsutbetalning i förskott fortsatt bör vara möjligt. Någon ändring i denna del från nuvarande föreskrift är därför inte påkallad. CSN bedömer att merkostnadslån för försäkringskostnader, precis som tidigare, i sin helhet bör kunna betalas ut till den studerande i förskott innan studierna påbörjas.

3.2 Överväganden vid ändring av allmänna råd för utbetalning av studiemedel för studier i Sverige

3.2.1 Utbetalning av studiemedel för studier i Sverige

CSN:s förslag: Av de allmänna råden till 3 kap. 39 § studiestödsförordningen ska även framgå att det bör finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, exempelvis har höga inledande levnadskostnader.

Utbetalning av studiemedel för studier i Sverige ska enligt 3 kap. 39 § studiestödsförordningen ske förskottsvis varje månad. Om det finns särskilda skäl, får utbetalning göras på något annat sätt. Av de allmänna råd CSN meddelat framgår att studiemedel i form av merkostnadslån får betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. Avsikten har dock inte varit att begränsa möjligheten till utbetalning på annat sätt än förskottsvis enbart till merkostnadslån⁸ utan det är även möjligt att få andra former av studiemedel utbetalda på annat sätt. De allmänna råden bör därför justeras på så sätt att det framgår att det bör finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, exempelvis har höga inledande levnadskostnader.

3.2.2 Utbetalning av studiemedel för utlandsstudier

CSN:s förslag: Allmänna råd ska meddelas till 16 kap. 4 a § andra stycket av vilka det framgår att det bör finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, exempelvis har höga inledande levnadskostnader.

Utbetalning av studiemedel för utlandsstudier ska enligt 16 kap. 1 a § andra stycket CSNFS 2001:1 ske förskottsvis varje månad förutom studiemedel i form av merkostnadslån som får betalas ut på annat sätt om den studerande kan visa att han

⁸ Konsekvensutredning med anledning av ändrade föreskrifter om studiemedel vid utlandsstudier m.m. s. 40., CSN dnr 2015-119-2785

eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. Studiemedel får även betalas ut på annat sätt, om det finns särskilda skäl. Det är således möjligt att få även andra former av studiemedel utbetalda på annat sätt och CSN har i sin praxis ansett att det bör gälla exempelvis om den studerande kan visa att han eller hon, har höga inledande levnadskostnader. Detta bör framgå av allmänna råd.

4. Vilka berörs av ändringen av föreskrifterna för merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier?

År 2014 uppbar 34 655 personer studiemedel för studier utomlands. 6 624 av dessa hade merkostnadslån för försäkringskostnader. Cirka 65 procent av dem som hade merkostnadslån för försäkringskostnader lånade till den av CSN upphandlade försäkringen. Det innebär att ca 12 procent av samtliga utlandsstuderande uppbar CSN:s försäkring.

5. Kostnadsmässiga och andra effekter av ändringen av föreskrifterna för merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier

5.1 Konsekvenser för de studerande

CSN har föreslagit att merkostnadslån ska kunna lämnas med ett visst högsta belopp per vecka, och endast för veckor då den studerande uppbar både ordinarie studiebidrag och studielån. Förslaget innebär olika konsekvenser för olika grupper av studerande.

- Studerande som uppbar ordinarie studiebidrag och studielån under samtliga veckor som studierna pågår, kommer att kunna få ett högre belopp i merkostnadslån för försäkringskostnader än idag. 6 329 studerande som hade merkostnadslån för försäkringskostnader under 2014 hade ordinarie studiebidrag och studielån under samtliga veckor. Skillnaden vid ordinarie studier i de fem länder där flest studerande läser med studiemedel från Sverige framgår av nedanstående tabell.

Tabell 1 – Högsta lånebelopp för merkostnadslån för försäkringskostnader, belopp för 2015 jämfört med CSN förslag.

Land	Normal studietid	Högsta belopp 2015	CSN:s förslag	Skillnad	Antal studerande 2014 ⁹
USA	13 veckor	3 610 kr	4 654 kr	+ 1 044 kr	6 563 st
Storbritannien	13 veckor	1 351 kr	2 301 kr	+ 950 kr	6 285 st

⁹ [Studiestödet 2014](#), sid. 41.

Danmark	21 veckor	1 351 kr	3 717 kr	+ 2 366 kr	1 948 st
Polen	17 veckor	1 351 kr	3 009 kr	+ 1 658 kr	1 625 st
Australien	19 veckor	3 610 kr	4 541 kr	+ 931 kr	1 606 st

Studierande som *inte* uppbär ordinarie studielån under hela studieperioden, kommer ofta att få merkostnadslån för försäkringskostnader med ett lägre belopp än idag. 358 studierande som hade merkostnadslån för försäkringskostnader under 2014 hade inte ordinarie studielån under samtliga veckor. De allra flesta av dessa studierande kan dock i första hand välja att ta ytterligare ordinarie studielån, för att täcka sina försäkringskostnader. Om även fullt ordinarie studielån skulle vara otillräckligt, kan de sedan ansöka om och få merkostnadslån för försäkringskostnader. Från och med det år den studierande fyller 47 år kan möjligheten att ta ytterligare lån vara begränsad. Av dem som inte hade ordinarie studielån hela studietiden var det dock ingen som p.g.a. ålder saknade möjligheter att få mer ordinarie studielån.

- Studierande som *inte* uppbär ordinarie studiebidrag under hela studieperioden, kommer ofta att få merkostnadslån för försäkringskostnader med ett lägre belopp än idag. 72 studierande som hade merkostnadslån för försäkringskostnader under 2014 hade inte ordinarie studiebidrag under samtliga veckor. En del av dessa studierande kan i första hand välja att ta ytterligare ordinarie studiebidrag eller studielån, för att täcka sina försäkringskostnader. Dessa studierande kan i vissa fall komma att få låna ett mindre belopp till försäkringskostnader än tidigare. En sådan konsekvens är också rimlig. En studierande som inte har rätt till ordinarie studiemedel under vissa veckor, bör heller inte ha rätt till merkostnadslån för kostnader som avser tiden utan studiemedel.

Omkring 65 procent av dem som idag har merkostnadslån för försäkringskostnader har valt att teckna en försäkring via den upphandlade försäkringslösningen hos Gouda Reseförsäkringar. CSN:s förslag innebär att alla studierande kommer att vara hänvisade till att själva hitta en lämplig försäkring på försäkringsmarknaden. De studierande kommer i de allra flesta fall att ha möjlighet att välja dyrare försäkringslösningar än idag. Det blir alltså i viss mån möjligt att skraddarsy en försäkringslösning som innehåller ett bättre och utökat skydd. Det kommer samtidigt även fortsatt att vara möjligt att välja en billigare försäkringslösning, för den som bedömer att en mindre omfattande försäkring är tillräcklig,

Priset för premien för den av CSN upphandlade försäkringen för studier i Europa har vidare varit något högre än som motiverats av försäkringsbolagets kostnader för studierade inom Europa. Försäkringen för studier i övriga delar av världen,

framförallt USA, har däremot varit billigare än vad som varit motiverat. Genom att de studerande framledes kommer att vara hänvisade till de försäkringar som erbjuds på marknaden, kommer kostnaderna för olika försäkringslösningar bättre att återspegla försäkringsbolagens faktiska kostnader för olika lösningar.

Den av CSN upphandlade försäkringen har inneburit ett kostnadseffektivt grundskydd för oförutsedda händelser för studerande i utlandet. Den officiella prägel som den upphandlade försäkringen har kommit att få, har även medfört att andra länder accepterat försäkringen för visumkrav och att vissa utländska universitet accepterat CSN-försäkringen som ett alternativ till annars obligatoriska skolförsäkringar.

En effekt av att CSN inte längre erbjuder en färdig försäkringslösning kan bli att färre studerande tecknar utlandsstudieförsäkring inför sin resa, trots fortsatt möjlighet till lån. Att en studerande ansöker om och beviljas merkostnadslån innebär inte med säkerhet att han eller hon faktiskt tecknar en utlandsstudieförsäkring. Avsaknad av försäkringsskydd för sjukvårdskostnader kan i vissa länder bli mycket kostsamt för den enskilde och dessutom medföra att den studerande tvingas avbryta sina studier i utlandet i förtid.

För det fall svenska studerande fortsättningsvis blir tvungna att teckna olika lärosätens egna försäkringar kan det leda till ett sämre grundskydd för den studerande, eftersom sådana försäkringar inte innefattar ett sådant skydd som ingår i den nuvarande upphandlade försäkringen.

5.2 Konsekvenser för CSN

För CSN påverkar den föreslagna ändringen i begränsad omfattning myndighetens arbete med att informera studerande och myndighetens handläggning.

5.3 Kostnadmässiga effekter

6 624 studerande har idag merkostnadslån för försäkringskostnader vid utlandsstudier. Skuldsättningen för studerande kan komma att öka då det blir möjligt att låna ett högre belopp för utlandsstudieförsäkring. CSN bedömer dock att många studenter inte kommer att behöva låna det maximala beloppet till utlandsstudieförsäkring.

För CSN kommer de nya reglerna att resultera i en ökad utlåning. Ökningens storlek kommer dock i mångt och mycket att avgöras av vilka försäkringslösningar de studerande väljer, vad dessa kostar och i vilken utsträckning de studerande väljer att ansöka om merkostnadslån. Det är därför inte möjligt att uppskatta hur mycket utlåningen kommer att öka.

6. EU-rätten m.m.

Den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

7. Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

7.1 Tidpunkt för ikraftträdandet

Av CSN:s beslut framgår¹⁰ att CSN ska upphöra att nyteckna försäkringar från och med den 1 januari 2016. CSN kommer att bevilja merkostnadslån för försäkringskostnader enligt den nuvarande bestämmelsen, för ansökningar, vilka är kopplade till ansökningar om studiemedel, som lämnas in till CSN till och med den 31 december 2015.

Föreskriften bör därför träda ikraft den 1 januari 2016 och det nya lånebeloppet bör lämnas för ansökningar om studiemedel som inkommer från och med den 1 januari 2016.

De ändringar av de allmänna råden om särskilda skäl för utbetalning av studiemedel på annat sätt än månadsvis i förskott som föreslås, innebär ingen skillnad mot hur CSN hanterar dessa ärenden idag. Ändringarna är avsedda att förtydliga gällande praxis för studerande och allmänhet. Ändringarna kan därför träda ikraft tillsammans med övriga ändringar, dvs. den 1 januari 2016.

7.2 Speciella informationsinsatser

Några speciella informationsinsatser utöver sådana som kan ske via CSN:s webbplats och genom tryckt informationsmaterial bedöms inte behövas. CSN anser att det är av stor vikt att studerande som bedriver utlandsstudier tecknar en utlandsstudieförsäkring. CSN kommer därför att tydligt informera om vikten av ett fullgott försäkringsskydd vid utlandsstudier på CSN:s webbplats.

Handläggarna vid CSN är de som svarar på kundernas frågor i telefon och via e-post samt handlägger de ansökningar som de studerande skickar in. De behöver både breda och djupa kunskaper för att kunna utföra sitt arbete på ett professionellt sätt. Information om förändringarna kommer därför att lämnas på myndighetens intranät, dessutom planeras uppdaterade riktlinjer och handledningar samt en riktad utbildningsinsats.

8. Författningsförslag

Förslag till föreskrift om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 3 kap. 14 § studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel att 8 kap 4, 4a och 14 §§ ska ha följande lydelse.

CSN beslutar också att de allmänna råden till 3 kap. 39 § studiestödsförordningen (2000:655) ska ha följande lydelse och att det ska införas nya allmänna råd till 16 kap.4 a § andra stycket av följande lydelse.

¹⁰ CSN dnr 2011-5114-5924

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. Merkostnadslån

Grundläggande villkor

4 §

Merkostnadslån för

- musikinstrument enligt 7-8 §§,
- resor vid utlandsstudier enligt 12 §,
- resor vid insamling av material till uppsats eller avhandling enligt 13 §,
- *försäkring vid utlandsstudier enligt 14 §, och*
- resor och logi vid studie- och praktikresa enligt 15 §

kan lämnas till en studerande som

1. har studiebidrag under hela studieperioden för de studier som merkostnadslånet gäller, och
2. har rätt till studielån under minst en vecka under samma studieperiod.

Om det finns särskilda skäl kan merkostnadslån lämnas även om den studerande inte har studiebidrag under hela studieperioden.

Merkostnadslån för

- musikinstrument enligt 7-8 §§,
- resor vid utlandsstudier enligt 12 §,
- resor vid insamling av material till uppsats eller avhandling enligt 13 §, *och*
- resor och logi vid studie- och praktikresa enligt 15 §

kan lämnas till en studerande som

1. har studiebidrag under hela studieperioden för de studier som merkostnadslånet gäller, och
2. har rätt till studielån under minst en vecka under samma studieperiod.

Om det finns särskilda skäl kan merkostnadslån lämnas även om den studerande inte har studiebidrag under hela studieperioden.

4 a §

Merkostnadslån för

- utlandsstudier enligt 3 kap 13 a § studiestödsförordningen (2000:655),
- dubbel bosättning

Merkostnadslån för

- utlandsstudier enligt 3 kap 13 a § studiestödsförordningen (2000:655),
- dubbel bosättning

enligt 9-10 §§, och
 - pendlingsresor under studietiden enligt 11 §
 kan lämnas för de veckor som den studerande har studiebidrag och studielån.

enligt 9-10 §§,
 - pendlingsresor under studietiden enligt 11 §, och
 - försäkring vid utlandsstudier enligt 14 §
 kan lämnas för de veckor som den studerande har studiebidrag och studielån.

Försäkring vid utlandsstudier

14 §

Vid utlandsstudier kan en studerande få merkostnadslån för att teckna en personförsäkring.

Lån kan lämnas för en period om antingen sex eller tolv månader och med högst det belopp som beslutas av CSN efter förhandling med den försäkringsgivare som CSN har avtal med.

Om försäkringen tecknas genom den försäkringsgivare som CSN har avtal med, betalas lånet direkt till försäkringsgivaren.

Vid utlandsstudier kan en studerande få merkostnadslån för att teckna en personförsäkring.

Merkostnadslån kan lämnas med ett visst belopp per kalendervecka som

- 1. för studier inom EES och Schweiz uppgår till 0,40 procent av prisbasbeloppet,*
- 2. för studier i USA uppgår till 0,81 procent av prisbasbeloppet, och*
- 3. för studier i ett geografiskt område, som ligger utanför EES, Schweiz och USA, uppgår till 0,54 procent av prisbasbeloppet.*

16 kap. Utbetalning

När studiemedel kan betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad

Studier i Sverige

Till 3 kap. 39 § studiestödsförordningen (2000:655) meddelar CSN följande allmänna råd

Särskilda skäl att betala ut studiemedel i form av merkostnadslån på annat sätt än förskottsvis varje månad bör anses finnas om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha

Om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, exempelvis har höga inledande levnadskostnader, bör det finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad.

betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka.

Detsamma bör gälla för utbetalning av studiemedel i form av merkostnadslån, om den studerande kan visa att han eller hon före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka.

Utlandsstudier

4 a §

Vid utlandsstudier får studiemedel i form av merkostnadslån betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka.

Studiemedel får även betalas ut på annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Till 4 a § andra stycket meddelar CSN följande allmänna råd

Om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, exempelvis har höga inledande levnadskostnader, bör det finnas särskilda skäl att betala ut studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2016.
 2. Ifråga om ansökningar om studiemedel som har kommit in till Centrala studiestödsnämnden före ikraftträdandet tillämpas 8 kap. 4 och 14 §§ i dess äldre lydelse.